

Ομιλία Μακαρίου στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 19 Ιουλίου 1974

Θα ήθελα πρώτα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου προς τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, για το έντονο ενδιαφέρον τους ως προς την κρίσιμη κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Κύπρο μετά το πραξικόπημα, που οργάνωσε το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας και που υλοποίησαν οι Έλληνες αξιωματικοί, που υπηρετούν και διοικούν την κυπριακή εθνοφρουρά. Είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων στο Συμβούλιο Ασφαλείας για τη συμφωνία του να αναβάλει τη συνεδρίαση αυτή μέχρι την άφιξή μου δίνοντας μου έτσι την ευκαιρία να παρουσιάσω ενώπιον του και να αναφερθώ στα πρόσφατα δραματικά γεγονότα της Κύπρου. Τα όσα συμβαίνουν στην Κύπρο από την περασμένη Δευτέρα το πρωί, είναι μια πραγματική τραγωδία. Το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας παραβίασε κατάφωρα την ανεξαρτησία της Κύπρου. Χωρίς ίχνος σεβασμού για τα δημοκρατικά δικαιώματα του κυπριακού λαού, χωρίς ίχνος σεβασμού για την ανεξαρτησία και την κυριαρχία της Δημοκρατίας της Κύπρου, η ελληνική χούντα επεξέτεινε τη δικτατορία στο κυπριακό έδαφος. Είναι γεγονός, ότι εδώ και λίγο καιρό η πρόθεσή τους είχε γίνει φανερή. Ο κυπριακός λαός είχε την αίσθηση, εδώ και πολύ καιρό, ότι ετοιμαζόταν πραξικόπημα από την ελληνική χούντα, και η αίσθηση αυτή έγινε ακόμα εντονότερη τις τελευταίες εβδομάδες, όταν η τρομοκρατική οργάνωση «ΕΟΚΑ Β΄», υποκινούμενη από την Αθήνα, πολλαπλασίασε τις βιαιότητές της. Ανέκαθεν γνώριζα, ότι η παράνομη αυτή οργάνωση είχε τις ρίζες και τις πηγές ανεφοδιασμού της στην Αθήνα. Εδώ και καιρό αντιλήφθηκα, ότι οι Έλληνες που υπηρετούσαν και διοικούσαν την εθνοφρουρά, στρατολογούσαν μέλη της οργάνωσης αυτής και την υποστήριζαν με διάφορους τρόπους, μέχρι που τη βοηθούσαν να έχει πρόσβαση στις αποθήκες πυρομαχικών της εθνοφρουράς. Στα στρατόπεδα της εθνοφρουράς, οι Έλληνες αξιωματικοί έκαναν ανοικτή προπαγάνδα υπέρ της παράνομης αυτής οργάνωσης και μετέτρεψαν την εθνοφρουρά, από κρατικό όργανο, σε όργανο ανατροπής της εξουσίας. Κάθε φορά που, κατά καιρούς, παραπονέθηκα στην Αθήνα για την ανάρμοστη συμπεριφορά των Ελλήνων αξιωματικών της εθνοφρουράς, η απάντηση ήταν ότι, εάν παρουσίαζα ισχυρές αποδείξεις, οι ένοχοι θα ανακαλούντο στην Ελλάδα. Από την όλη στάση της μου δημιουργήθηκε η ορθή εντύπωση, ότι η μόνιμη απάντησή της αποτελούσε προσποίηση αθωότητας εδώ και λίγες ημέρες έφθασαν έγγραφα στα χέρια της αστυνομίας, που αποδεικνύουν σαφέστατα ότι η «ΕΟΚΑ Β΄» δεν ήταν παρά παράρτημα του καθεστώτος των Αθηνών.

Η κυβέρνηση των Αθηνών χορηγούσε οικονομική βοήθεια για τη συντήρηση της οργάνωσης, και της έδινε λεπτομερείς οδηγίες για τις δραστηριότητές της. Θεώρησα αναγκαίο να στείλω μια επιστολή στον πρόεδρο της Ελλάδας, στρατηγό Γκιζίκη, ζητώντας του να δώσει εντολή για την κατάπαυση της βίας και της αιματοχυσίας και τη διάλυση της «ΕΟΚΑ Β». Επίσης, του ζητούσα να ανακληθούν οι Έλληνες της κυπριακής εθνοφρουράς, προσθέτοντας ότι σκοπεύω να μειώσω την αριθμητική δύναμη του σώματος αυτού και να το μεταφέρω σε κρατικό όργανο. Είχα την εντύπωση, ότι το καθεστώς των Αθηνών δεν επιθυμούσε τη μείωση των μελών της εθνοφρουράς, ούτε βέβαια την απομάκρυνση των Ελλήνων αξιωματικών.

Ακολουθώντας με επισκέφθηκε ο Έλληνας πρεσβευτής στην Κύπρο, κατόπιν εντολής της κυβερνήσεώς του, για να μου εξηγήσει, ότι η αριθμητική μείωση των μελών της εθνοφρουράς ή η αποχώρηση των Ελλήνων αξιωματικών θα οδηγούσαν στην εξασθένηση της κυπριακής άμυνας, σε περίπτωση τουρκικού κινδύνου. Αυτό το επιχείρημα, παρόλο που φαινόταν λογικό, δεν ήταν καθόλου πειστικό, διότι γνώριζα, ότι πίσω από αυτό εκρύβοντο άλλα συμφέροντα. Απάντησα ότι, όπως έδειχναν να εξελίσσονται τα πράγματα, θεωρούσα τον τουρκικό κίνδυνο πιο ασήμαντο από τον ελληνικό. Και. Όπως αποδείχθηκε, οι φόβοι μου ήσαν δικαιολογημένοι.

Το Σάββατο, 13 Ιουλίου, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα συνάντηση υπό την προεδρία του στρατηγού Γκιζίκη, η οποία διήρκεσε πολλές ώρες. Παρόντες ήσαν ο Έλληνας διοικητής των ενόπλων δυνάμεων, ο πρεσβευτής της Ελλάδας στην Κύπρο, ο διοικητής της Εθνοφρουράς και άλλοι αξιωματούχοι. Σκοπός της συνάντησης αυτής ήταν να συζητηθεί το περιεχόμενο της επιστολής μου. Το σχετικό ανακοινωθέν, που εξεδόθη στο τέλος της συνάντησης ανέφερε ότι η συνάντηση θα επαναληφθεί στις 15 Ιουλίου, ημέρα Δευτέρα. Αυτή η αναφορά ήταν παραπλανητική. Διότι, ενώ τη Δευτέρα περίμενα την απάντηση στην επιστολή μου, η απάντηση ήρθε ήταν το πραξικόπημα.

Την ημέρα εκείνη επέστρεψα από την εξοχική μου κατοικία στο βουνό Τρόδος, όπου βρισκόμουν το Σαββατοκύριακο, και στις 8.00 π.μ. έφθασα στο γραφείο μου, στο προεδρικό μέγαρο. Μισή ώρα αργότερα υποδέχθηκα στην αίθουσα δεξιώσεων μια ομάδα αγοριών και κοριτσιών, μελών της Ελληνικής Ορθόδοξης Νεολαίας Καΐρου, που είχαν έρθει στην Κύπρο ως προσκεκλημένοι μου, για λίγες ημέρες. Καλά-καλά δεν πρόλαβα να τους καλωσορίσω, όταν ακούσθηκαν οι πρώτοι πυροβολισμοί. Λίγα δευτερόλεπτα αργότερα οι πυροβολισμοί πολλαπλασιάσθηκαν, και ένα μέλος της προεδρικής φρουράς με πληροφόρησε ότι τεθωρακισμένα άρματα και οχήματα είχαν περάσει την έξω πύλη και βρισκοντο ήδη στο προαύλιο του προεδρικού μεγάλου, που εσειέτο από τους βομβαρδισμούς. Σύντομα η κατάσταση έγινε κρίσιμη. Προσπάθησαν να συνδεθώ τηλεφωνικά με το κτίριο της Κυπριακής Ραδιοφωνίας, για να στείλω ειδική ανακοίνωση ότι γινόταν επίθεση στο προεδρικό μέγαρο, αλλά αντιλήφθηκα ότι οι τηλεφωνικές γραμμές είχαν διακοπεί. Οι πυροβολισμοί αυξάνοντο συνεχώς. Νομίζω ότι σώθηκα ως εκ θαύματος της θείας πρόνοιας. Όταν πλέον βρέθηκα στην περιοχή της Πάφου, απέστειλα ραδιοφωνικό μήνυμα στο λαό από έναν τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό, πληροφορώντας τον ότι είμαι ζωντανός και ότι θα αγωνισθώ μαζί του ενάντια στη δικτατορία, που προσπαθεί να επιβάλει το ελληνικό καθεστώς.

Δεν σκοπεύω να απασχολήσω περισσότερο τα αξιότιμα μέλη του Συμβουλίου με την προσωπική μου περιπέτεια. Απλώς θα ήθελα να προσθέσω, ότι τη δεύτερη ημέρα της ένοπλης επίθεσης τα τεθωρακισμένα κατευθύνθηκαν προς την Πάφο, ενώ ταυτόχρονα ένα μικρό πολεμικό πλοίο της εθνοφρουράς άρχισε να βομβαρδίζει τη μητρόπολη της Πάφου, όπου έμενα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, θεώρησα φρονιμότερο να εγκαταλείψω την Κύπρο παρά να πέσω στα χέρια της ελληνικής χούντας.

Είμαι ευγνώμων στη βρετανική κυβέρνηση που μου χορήγησε ελικόπτερο, το οποίο με μετέφερε από την Πάφο στις βρετανικές βάσεις, και αεροπλάνο από τις βάσεις στο Λονδίνο, μέσω Μάλτας. Είμαι επίσης ευγνώμων στον ειδικό αντιπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα και στο διοικητή των ειδικών ειρηνευτικών δυνάμεων του Ο.Η.Ε. στην Κύπρο, για το ενδιαφέρον που έδειξαν για την ασφάλειά μου. Η παρουσία μου στην αίθουσα αυτή κατέστη δυνατή χάρις στη βοήθεια της βρετανικής κυβέρνησης και των εκπροσώπων του Γενικού Γραμματέα, δρος Βαλντχάιμ. Το ενδιαφέρον τους για το άτομό μου, και για την κρίσιμη κατάσταση την οποία βρίσκεται η Κύπρος, με συγκινεί ως τα μύχια της ψυχής μου.

Δεν γνωρίζω ακόμα όλες τις λεπτομέρειες της κρίσης που δημιούργησε η ελληνική στρατιωτική κυβέρνηση στην Κύπρο. Φοβούμαι, ότι ο αριθμός των νεκρών είναι μεγάλος και οι υλικές φθορές ανυπολόγιστες. Ωστόσο, πρωταρχικό μας μέλημα, τη στιγμή αυτή, είναι να δοθεί ένα τέλος στην τραγωδία.

Όταν έφθασα στο Λονδίνο, πληροφορήθηκα το περιεχόμενο της ομιλίας του εκπροσώπου της ελληνικής χούντας στα Ηνωμένα Έθνη. Εξεπλάγην, με τον τρόπο που προσπαθούν να εξαπατήσουν την παγκόσμια κοινή γνώμη. Χωρίς καν να κοκκινίζει από ντροπή, η ελληνική χούντα προσπαθεί να απλοποιήσει την κατάσταση, ισχυριζόμενη ότι δεν έχει ανάμειξη στην ένοπλη επίθεση και ότι οι εξελίξεις των τελευταίων ημερών αποτελούν ενδοκοινοτική υπόθεση των Ελληνοκυπρίων. Δεν νομίζω ότι υπάρχουν άνθρωποι, που πιστεύουν τους ισχυρισμούς αυτούς. Το πραξικόπημα δεν έγινε υπό συνθήκες τέτοιες, που να το καθιστούν εσωτερικό ελληνοκυπριακό ζήτημα. Πρόκειται σαφώς για εισβολή εκ των έξω, μαζί με κατάφωρη παραβίαση της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας της Δημοκρατίας της Κύπρου. Το λεγόμενο πραξικόπημα είναι δημιούργημα των Ελλήνων αξιωματικών, που αποτελούν και διοικούν την εθνοφρουρά. Πρέπει, επίσης να τονίσω το ότι η ελληνική δύναμη που αποτελείται από 950 αξιωματικούς και στρατιώτες, οι οποίοι βρίσκονται στην Κύπρο δυνάμει της Συνθήκης Συμμαχίας, διεδραμάτισε πρωταρχικό ρόλο στην επιθετική υπόθεση κατά της Κύπρου. Η κατάληψη του αεροδρομίου έγινε από αξιωματικούς και στρατιώτες της ελληνικής δύναμης, που έχει το στρατόπεδό της κοντά στο αεροδρόμιο. Αρκεί να πούμε στο σημείο αυτό, πως ορισμένες φωτογραφίες, που δημοσίευσε ο παγκόσμιος τύπος, έδειχναν τεθωρακισμένα που ανήκουν στην ελληνική δύναμη. Από την άλλη πλευρά, Έλληνες αξιωματικοί, που υπηρετούσαν στην εθνοφρουρά, διηύθυναν τις επιχειρήσεις. Στις επιχειρήσεις αυτές στρατολογούσαν μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης «ΕΟΚΑ Β΄», τα οποία εξόπλιζαν με όπλα της εθνοφρουράς.

Εάν δεχθούμε πως δεν είχαν ανάμειξη οι Έλληνες αξιωματικοί της εθνοφρουράς, τότε πώς εξηγείται το γεγονός ότι μεταξύ των νεκρών υπήρχαν και Έλληνες αξιωματικοί, που η σορός τους μεταφέρθηκε και κηδεύθηκε στην Ελλάδα; Εάν δεχθούμε πως το πραξικόπημα δεν έγινε από Έλληνες αξιωματικούς, πώς εξηγούνται οι νυκτερινές πτήσεις των ελληνικών αεροσκαφών, που μετέφεραν στην Κύπρο προσωπικό με πολιτικά και επέστρεφαν με νεκρούς και πληγωμένους; Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, ότι το πραξικόπημα οργανώθηκε από την ελληνική χούντα και εκτελέστηκε από

αξιωματικούς και στρατιώτες της ελληνικής δύναμης στην Κύπρο. Άλλωστε, όλος ο παγκόσμιος τύπος περιέγραψε το πραξικόπημα ακριβώς έτσι.

Το πραξικόπημα προκάλεσε μεγάλη αιματοχυσία και αφαίρεσε τη ζωή πολλών ανθρώπων. Αντιμετωπίστηκε με την αποφασιστική αντίσταση των νομίμων δυνάμεων ασφαλείας και του ελληνοκυπριακού λαού. Μπορώ να πω με βεβαιότητα, ότι η αντίσταση και η αντίδραση του ελληνοκυπριακού λαού ενάντια στους συνωμότες θα συνεχισθεί, μέχρι να αποκατασταθούν η ελευθερία και τα δημοκρατικά δικαιώματα. Ο Κυπριακός λαός ποτέ δεν θα υποκύψει στη δικτατορία, ακόμα κι' αν, προς το παρόν, υπερισχύει η βάρβαρη βία των τεθωρακισμένων.

Μετά το πραξικόπημα, οι πράκτορες του ελληνικού καθεστώτος στην Κύπρο διόρισαν πρόεδρο έναν πασίγνωστο κακοποιό, το Νίκο Σαμπών, ο οποίος με τη σειρά του, διόρισε υπουργούς γνωστά κακοποιά στοιχεία και οπαδούς της τρομοκρατικής οργάνωσης «ΕΟΚΑ Β'»

Μπορεί να ισχυρίζονται μερικοί ότι όσα συνέβησαν στην Κύπρο αποτελούν επανάσταση και ότι η νέα κυβέρνηση σχηματίστηκε με βάση τον επαναστατικό νόμο. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Δεν υπήρξε επανάσταση στην Κύπρο, που θα μπορούσε να θεωρηθεί εσωτερική υπόθεση. Υπήρξε εισβολή, που παραβίασε την ανεξαρτησία και την κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και η εισβολή συνεχίζεται. Και θα συνεχίζεται όσο θα υπάρχουν Έλληνες αξιωματικοί στην Κύπρο. Οι συνέπειες της εισβολής αυτής θα είναι καταλυτικές για την Κύπρο, εάν δεν επανέλθουμε στη συνταγματική ομαλότητα και εάν δεν αποκατασταθούν οι δημοκρατικές ελευθερίες.

Με σκοπό τον αποπροσανατολισμό της παγκόσμιας κοινής γνώμης, το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας ανακοίνωσε χθες τη βαθμιαία αντικατάσταση των Ελλήνων αξιωματικών της εθνοφρουράς. Το θέμα όμως, δεν είναι η αντικατάστασή τους, αλλά η αποχώρησή τους. Η κίνηση αντικατάστασής τους σημαίνει παραδοχή ότι οι Έλληνες αξιωματικοί που υπηρετούν τώρα στην εθνοφρουρά, είναι οι ίδιοι με κείνους που έκαναν το πραξικόπημα. Όμως οι αξιωματικοί αυτοί δεν ενήργησαν με δική τους πρωτοβουλία, αλλά κατόπιν εντολής των Αθηνών, και η αντικατάστασή τους θα γίνει πάλι με εντολή της ελληνικής κυβέρνησης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η εθνοφρουρά θα παραμείνει για πάντα όργανο του ελληνικού στρατιωτικού καθεστώτος. Είμαι βέβαιος ότι τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας αντιλαμβάνονται το τέχνασμα αυτό.

Μπορεί να λεχθεί, πως η κυπριακή κυβέρνηση ήταν αυτή που ζήτησε από τους Έλληνες αξιωματικούς να επανδρώσουν την εθνοφρουρά. Μετά λύπης μου ομολογώ, ότι ήταν λάθος μου να τους εμπιστευτώ τόσο πολύ, διότι έκαναν κατάχρηση της εμπιστοσύνης μου αυτής και, αντί να βοηθήσουν στην προάσπιση της ανεξαρτησίας, της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κύπρου, έγιναν οι ίδιοι εισβολείς.

Επί μακρό χρονικό διάστημα διεξήχθησαν συνομιλίες μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, με σκοπό την εξεύρεση ειρηνικής λύσης για το Κυπριακό, πράγμα που επανειλημμένως έχει απασχολήσει το Συμβούλιο Ασφαλείας και

την ολομέλεια των Ηνωμένων Εθνών. Ο αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα και δύο συνταγματολόγοι από την Ελλάδα και την Τουρκία παρακολούθησαν τις συνομιλίες αυτές. Το Συμβούλιο Ασφαλείας δύο φορές τον χρόνο ανανέωσε τη θητεία της ειρηνευτικής δύναμης του Ο.Η.Ε. στην Κύπρο, εκφράζοντας κάθε φορά την ελπίδα του για τη σύντομη εξεύρεση λύσεως του προβλήματος. Δεν μπορούμε να πούμε, ότι μέχρι σήμερα σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στις συνομιλίες. Πώς μπορούσε, όμως, να υπάρξει πρόοδος, όταν η πολιτικής της Αθήνας για την Κύπρο ήταν διπρόσωπη; Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη είχαν συμφωνήσει, πως οι συνομιλίες διεξήγοντο με βάση την ανεξαρτησία. Το καθεστώς των Αθηνών συμφώνησε σ' αυτό, και επανειλημμένα ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών δήλωσε, ότι η θέση της Ελλάδας στο ζήτημα είναι σαφής.

Αν αυτό ήταν αλήθεια, γιατί τότε το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας δημιούργησε και υποστήριξε την τρομοκρατική οργάνωση «ΕΟΚΑ Β'», που είχε στόχο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και της οποίας τα μέλη αυτοαποκαλούντο «ενωτικοί»; Στα στρατόπεδα της εθνοφρουράς, οι Έλληνες αξιωματικοί με κατηγορούσαν συνεχώς πως, ενώ η Ένωση ήταν δυνατή, εγώ υπονόμωσα στην πραγματοποίησή της. Όταν κάποιος τους υπενθύμιζε πως η Ελλάδα είχε ξεκαθαρίσει τη θέση της πάνω σ' αυτό το θέμα, και ότι υποστήριζε την ανεξαρτησία, η απάντησή τους ήταν ότι δεν πρέπει να δίνει κανείς σημασία στα λόγια των διπλωματικών. Υπό τοιαύτας συνθήκες, πώς μπορούσαν οι συνομιλίες να φθάσουν σε θετικό αποτέλεσμα; Η διπρόσωπη πολιτική του ελληνικού καθεστώτος ήταν ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια στην πρόοδο των συνομιλιών.

Υπό τις παρούσες συνθήκες, που επικρατούν στην Κύπρο, δεν δύναμαι να προβλέψω το μέλλον των συνομιλιών. Θα έλεγα, μάλλον, πως δεν υπάρχει μέλλον. Οποιαδήποτε συμφωνία που θα μπορούσε να επιτευχθεί δεν θα ήταν έγκυρη, διότι δεν υπάρχει εκλεγμένη ηγεσία για να χειρισθεί το θέμα. Το πραξικόπημα του στρατιωτικού καθεστώτος της Ελλάδας αποτελεί ανάσχεση της πορείας των συνομιλιών προς μία λύση. Επίσης, θα δημιουργήσει μία μόνιμη πηγή ανωμαλίας στην Κύπρο, οι συνέπειες της οποίας θα είναι βαθύτατες και μακροχρόνιες, εάν επιτραπεί η κατάσταση αυτή να συνεχισθεί έστω και για βραχύ χρονικό διάστημα.

Καλώ τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να τεθεί ένα τέλος στην αφύσικη αυτή κατάσταση που δημιουργήθηκε με το πραξικόπημα των Αθηνών. Καλώ το Συμβούλιο Ασφαλείας να κάνει χρήση όλων των τρόπων και μέσων που διαθέτει, ώστε να αποκατασταθούν χωρίς καθυστέρηση η συνταγματική τάξη και τα δημοκρατικά δικαιώματα του λαού της Κύπρου.

Όπως ανέφερα ήδη, τα γεγονότα της Κύπρου δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των Ελληνοκυπρίων. Αφορούν και επηρεάζουν και τους τουρκοκυπρίους. Το πραξικόπημα της ελληνικής χούντας αποτελεί εισβολή, και οι συνέπειές του πλήττουν ολόκληρο τον κυπριακό λαό, Έλληνες και Τούρκους.

Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν εγκαταστήσει μία ειρηνευτική δύναμη στην Κύπρο. Η παρουσία της δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική υπό συνθήκες πραξικοπήματος. Το Συμβούλιο Ασφαλείας πρέπει να καλέσει το ελληνικό στρατιωτικό καθεστώς να αποσύρει τους Έλληνες αξιωματικούς που υπηρετούν στην κυπριακή εθνοφρουρά, και να θέσει τέλος στην εισβολή τους στην Κύπρο.

Πιστεύω, με όσα στοιχεία παρέθεσα ενώπιόν σας, να σας έδωσα μία ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης. Δεν έχω ουδεμία αμφιβολία, πως μία αρμόζουσα απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας θα θέσει τέλος στην εισβολή, και θα αποκαταστήσει την παραβιασμένη ανεξαρτησία της Κύπρου και τα δημοκρατικά δικαιώματα του κυπριακού λαού.